

بودجه بندی عملیاتی و بسترهای مورد نیاز آن

می یابد.

در این روش، به دلیل نبود اطلاعات مورد نیاز و یابی ثباتی شرایط محیطی، پیشبینی بهای تمام شده فعالیتها، طرحها و برنامه های منظور شده در بودجه امکانپذیر نیست و تخصیص هزینه صرفاً بر مبنای اطلاعات فعالیتهای مشابه در سالهای پیش و اعمال تغییرات آثار تورمی صورت می پذیرد.

از این روست که هنگام تصویب بودجه در مجلس، به دلیل در دسترس نبودن بهای تمام شده و محاسبات درخور اتکا، لزوم انجام بحث و جدلهای چندین و چند روزه، برای تصویب لایحه ضروری می شود و گاهی ارقام تصویب و ابلاغ شده، در عمل دچار انحرافات متعدد از برنامه شده و یاد نهایت متوقف می گردد. لذا در چنین وضعیتی، کشمکشهای متعدد میان کارفرمایان دولتی و پیمانکاران به دلیل ناممکن بودن اتمام طرحهای واگذاری و واقعی نبودن قیمتتهای تعیین شده برای اجرای امور، باعث طولانی تر شدن نوبتهای رسیدگی به اختلافات مزبور در دادگاهها و پیامدهای ناخوشایند اجتماعی دیگری خواهد شد و این کلاف سردرگمی است که کشورهای دارای این روش بودجه ای باید خود را از آن رها سازند.

• **بودجه عملیاتی**؛ در تنظیم بودجه عملیاتی، دستگاهها باید دو مرحله زیر را سپری کنند:

۱- اندازه گیری حجم کار،

۲- محاسبه بهای تمام شده فعالیتها، در سال آینده.

در تهیه و تنظیم اطلاعات پیشگفته، از کارشناسانی چون مهندسان صنایع در انجام زمانبندی دقیق و تعیین اندازه هر بخشی از جزئیات فعالیتها و در نهایت کل طرحها استفاده می شود. این محاسبات با توجه به آثار تورمی یا رکود و سایر عوامل محیطی، تجزیه و تحلیل شده و بهای تمام شده برای تولید و عرضه کالاها و خدمات تعیین می شود.

به دلیل اعمال دقت کافی در محاسبات مزبور و وجود ثبات اقتصادی و مهار نرخ تورم و کاهش نرخ سود بانکی، انحرافات ناشی از ارقام واقعی و بودجه به حداقل ممکن کاهش می یابد و طرحها نیز در زمان تعیین شده و منطبق با بهای تمام شده مصوب

علیرضا صفایی

کسب منابع و چگونگی تخصیص آن به آحاد جامعه، انگیزه اصلی تهیه و تنظیم بودجه دولت است. همه دولتها، چه در کشورهای پیشرفته که از روشهای نوین در تنظیم بودجه بهره منداند، چه در کشورهای در حال توسعه که آثار فنون و روشهای کارآمد کمتری در تنظیم بودجه آنها وجود دارد و چه در کشورهای توسعه نیافته با روشهای بودجه بندی کاملاً ابتدایی، اقدام به تعیین و تدوین چگونگی کسب درآمد و تخصیص آن در قالب برنامه ای مدرن، با عنوان «بودجه کل کشور» می کنند. عمده ترین و رایجترین روشهای تنظیم بودجه در کشورها به ترتیب درجه رشدیافتگی آنها عبارتند از:

• **بودجه متداول**؛ در این روش، درآمدها و هزینه ها، صرفاً بر اساس ارقام سالهای گذشته پیشبینی می شود بدون آن که معلوم شده باشد هزینه ها برای اجرای چه برنامه و هدفی است.

• **بودجه برنامه ای**؛ در این روش ابتدا اقداماتی که دولت موظف است از طریق دستگاهها در سال آینده انجام دهد مشخص می شود. سپس هزینه ها بر اساس فعالیتهای جاری و عمرانی از پیوستن طرحها، فعالیتها و برنامه ها به شکل فصل و امور تخصیص